

03 aprilie 2020

Nr.12-4/17

La Nr.

din

Domnului Ion CHICU
Prim-ministru al Republicii Moldova
Președinte al Comisiei pentru Situații Excepționale

Recomandare de revizuire a unor prevederi din Dispoziția nr.10 din 31.03.2020

La data de 31.03.2020 Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova prin pct.24 din Dispoziția nr.10 a instituit o cerință obligatorie pentru persoanele ce traversează frontiera de stat pe cale terestră pe sensul de intrare în Republica Moldova de a achita în termen de 72 ore prima de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2020. Iar în conformitate cu pct. 23 din Dispoziție persoanele ce intenționează să traverseze frontiera de stat pe cale aeriană pe sensul de intrare în Republica Moldova vor achita prima de asigurare obligatorie de asistență medicală, în sumă fixă, inclusiv prin intermediul sistemului guvernamental Mpay.

Fără a pune la îndoială principiul obligativității, prevăzut de cadrul normativ național, în conformitate cu care persoanele fizice și juridice au obligația de a participa la sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, Avocații Poporului consideră că mecanismul impus prin care obligă achitarea în termen de 72 ore a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2020 și condiționează posibilitatea revenirii în țară de existența poliței de asigurare medicală obligatorie este o cerință disproporționată în perioada stării de urgență.

Mai cu seamă, în cazul familiilor cu copii, care intenționează să revină în țară pe cale aeriană, în condițiile în care intrarea în țară a părinților este condiționată de achitarea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală, acest mecanism ar putea aduce atingere dreptului copilului la viață și sănătate. De menționat, că Guvernul are calitatea de asigurat în conformitate cu prevederile art. 4 alin. (4) din Legea nr 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală pentru copiii cu vârsta de până la 18 ani, elevii și studenții încadrați în sistemul de învățământ la nivelurile 3–8, conform art. 12 din Codul educației al Republicii Moldova, cu frecvență, inclusiv cei care își fac studiile peste hotarele țării.

Atenționăm că deja am fost semnalati de persoane care au traversat frontiera de stat la 1 aprilie 2020, care au relatat despre imposibilitatea achitării primei în termenul menționat, invocând un tratament diferit față de persoanele care au revenit în țară până la 1 aprilie 2020. Aceștia s-au arătat indignați că pe lângă faptul că au suportat cheltuieli enorme în situația creată, fiind mai mulți membri ai familiei, achitarea sumei integrale a

primei de asigurări medicale pentru toți membrii familiei în termen de 72 de ore constituie o povară excesivă pentru familie, care mai trebuie și să se întrețină în perioada stării de urgență. Mai mult ca atât, în cazul neonorării obligației aceștia riscă să fie sancționați destul de dur pentru nerespectarea prevederilor/măsurilor stabilite prin Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale.

Avocații Poporului amintesc de obligația statului, în conformitate cu prevederile articolului 18 din Constituție, de a proteja cetățenii săi atât în țară, cât și în străinătate, iar în conformitate cu articolul 16 toți cetățenii Republicii Moldova sânt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

De asemenea, potrivit articolului 27 alin. (2) din Constituție ”Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și **de a reveni în țară.**”

La rândul său, articolul 54 din Constituție stabilește cerințele esențiale cu privire la restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților, iar alin. (4) prevede că restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertăți

În lumina raționamentelor expuse supra, Avocații Poporului atrag atenția asupra faptului că potrivit Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2020, persoanele neangajate, plătitori ai sumei fixe, au avut posibilitatea de a beneficia de o reducere de 50% din suma stabilită, în cazul achitării acesteia până la 31 martie. Însă persoanele care revin în țară după 1 aprilie 2020 trebuie să achite suma integrală, în plus, în termen foarte restrâns (72 ore), iar dacă revin pe cale aeriană accesul în țară este condiționat de achitarea acestei prime.

Este de menționat că în Anexa nr. 1 la Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală sunt prevăzute categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală la salariu și la alte recompense, iar în Anexa nr.2 – categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, care se asigură în mod individual.

Potrivit articolului 3 din Anexa nr.2 la Legea 1593/2002, plătitori ai primelor de asigurare medicală în sumă fixă sunt cetățenii Republicii Moldova care nu sunt angajați și nu fac parte din nici una din categoriile enumerate și nu sunt asigurate de Guvern, conform art.4 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, **care fac dovada aflării în Republica Moldova pentru cel puțin 183 de zile (pe parcursul anului bugetar).**

Fără a atenta la conceptul de asigurare obligatorie de asistență medicală, Avocații Poporului consideră că mecanismul instituit prin pct.23 și 24 din Dispoziția nr.10 în raport cu cetățenii Republicii Moldova care revin în țară, începînd cu 1 aprilie 2020, constituie o măsură disproporționată, care nu ține cont de situația economică a acestora.

Avocații Poporului reiterează îngrijorările menționate în adresările sale anterioare și susține că în contextul răspândirii pandemiei COVID-19 pentru a proteja sănătatea publică statul poate limita și sunt justificate măsurile prin care se restrâng anumite drepturi și libertăți în perioada stării de urgență, dar trebuie de ținut cont ca aceste măsuri să nu depășească cadrul general în domeniul drepturilor omului. Totodată, trebuie de reținut că fiind impuse, aceste restricții trebuie să fie conforme principiilor nondiscriminatorii, legitime, necesare și proporționale cu cea mai puțin restrictivă opțiune accesibilă.

Totodată, Avocații Poporului recomandă luarea în considerare a recomandărilor Ghidului Covid-19 și drepturile omului¹, elaborat de OHCHR în contextul pandemiei, care prevede că tratamentul trebuie să fie disponibil pentru fiecare persoană, fără excepție. Aceasta înseamnă că nimănui nu i se poate refuza tratamentul din cauza incapacității de plată sau a stigmatului care îl împiedică să primească tratamentul necesar.

Reieșind din cele menționate supra, în temeiul prevederilor din art. 11 lit.d) din Legea nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), în scopul prevenirii și eliminării cauzelor și condițiilor ce creează premise pentru încălcarea drepturilor și libertăților omului, recomand revizuirea prevederilor din pct.23, 24 din Dispoziția nr.10, prin oferirea unor soluții viabile și nediscriminatorii cetățenilor Republicii Moldova, care revin în țară, pentru a-și onora obligațiunile sale în contextul asigurării medicale obligatorii, indiferent de calea aleasă de aceștia pentru a reveni în țară (terestră sau aeriană). De asemenea, ca și soluție ar putea fi oferirea posibilității procurării primei de asigurări medicale obligatorii în condițiile de până la 31 martie 2020, cu reducere de 50%.

Cu respect,

**Mihail COTOROBAI,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)**

ex. S.Rusu tel. 060002644

¹ <https://www.ohchr.org/ru/NewsEvents/Pages/COVID19Guidance.aspx>